

Josep-Ramon Bach

«M'interessa deixar només l'essencial»

Hi ha pocs poetes vius en català que puguin dir que tenen un primer volum de l'obra poètica completa publicada ('L'instint. Obra poètica 1962-1993', publicat a Edicions 3i4) i un segon en marxa. Un d'aquests escriptors és Josep-Ramon Bach (Sabadell, 1946), poeta, narrador i dramaturg que manté com a divisa infranquejable el fet de transitar per un camí propi, sempre independent, sense tenir en compte dèries ni manies de moda.

“Que el llibre surti editat ja és un miracle, no puc demanar res més”, confessa, il·lusionat de poder tenir un volum que reuneixi la primera part de la seva obra, que sempre ha anat revisant i reescrivint. “Els lectors veuran de seguida que no és un llibre constant i amb un tema. Són els exercicis que he fet, jo tot sol, mirant de trobar la meua veu i una personalitat literària”. Hi ha parts molt corregides, com ell mateix subratlla, sempre amb l'ànima de mirar el futur, no pas el passat. “M'interessa deixar només l'essencial, allò que et marca el camí que vindrà. Picasso deia que l'important d'una obra era la idea. Per què s'han d'explicar tantes coses, doncs?”, es pregunta. Potser per això Bach defuig els poemes llargs i va al moll de l'os, en un trànsit que aproxima la lírica a la màgia.

“L'instint és bàsic per a mi. Sempre m'ha semblat que si faig les coses molt llargues el poema acaba essent prosaic. I no m'agrada, perquè per fer-ho llarg has d'explicar coses, no has de recórrer a l'essència que tens dins i que l'instint et marca”. I Bach és un autor d'impuls, d'instint, de recerca, de provatura i troballa. “Escrivint, sempre em sorprèn a mi mateix. L'important és aquest impuls. La bre-

L'instint. Obra poètica (1962-1993)

JOSEP-RAMON BACH

Editorial 3i4
València, 2017
474 pàgines

vetat, per mi, significa la possibilitat de no caure en el perill d'allargar innecessàriament les coses. És el cop de pinzell de l'*action painting*". Una referència constant com a manera d'entendre la creació i que parla amb certesa de la proximitat que la seva obra sempre ha tingut amb l'art. “En els primers poemes, sobretot els de l'època dels Llibres del Mall, vaig utilitzar molt la idea dels pintors de l'*action painting*, que mantenien que l'important era el traç, el gest amb què plasmes una imatge o un color. Jo volia fer el mateix”.

Això implica que la creació es converteixi en una recerca permanent, una connexió entre la idea artística i l'emoció que va sentir quan la seva mare, de menut, li va regalar l'obra completa de Federico García

Lorca. “Aquella força de la imatge em va seduir”, recorda. “Vaig començar a escriure tot buscant l'essència de la poesia. Hi ha d'haver misteri, ha de ser imperceptible, ha d'estar formada per paraules que guanyen sentits nous, diferents dels de l'habitual. És un fet proper a la màgia, certament”. Com diu Sartre, i Bach s'encarrega de reproduir al llibre: “Els poetes no parlen, tampoc callen. / És una altra cosa”. Es tracta de buscar-la sempre, aquesta cosa.

Un “illot solitari” en la poesia catalana

La poesia de Josep-Ramon Bach ha estat influïda per noms com els de Lorca mateix, i també Foix, Espriu, Huidobro, Miró i Picasso. Referents que han ajudat a bastir uns fonaments molt personals, allunyats del corrent central de la poesia catalana. “La meua senya d’identitat és la barreja de tendresa i ironia”, conclou, tot pensant en allò que el defineix com a poeta. “La meua obra també es pot explicar des de la permanent rebel·lia, la necessitat de dir sempre la veritat. La recerca incessant, i ser persona per damunt de tot i tothom”. No ha estat un camí fàcil: la independència i l’anar tirant té un cost. “Als inicis, m’ho vaig fer tot sol. No coneixia ningú del món literari. Però tenia necessitat de crear un món propi, perquè el món ‘oficial’ em prenia la vida”.

Tot aprenent a sobreviure

Una vida que creava desajustos, un xoc amb la realitat i allò que es volia viure, sentir i palpar. Quan tenia poc més de vint anys, Josep-Ramon Bach va anar a parar a un frenopàtic, una experiència que l’ha ajudat a ser qui és, a ser més fort, a ser molt més dur, a examinar-se sempre de manera rigorosa, exhaustiva. “Allà et prenen fins i tot els drets legals, no ets ningú. Has d’aprendre a sobreviure i això és una lliçó que no t’ensenyen a cap universitat. No me n’avergonyeixo, d’haver-hi estat, al contrari. Allò va ser la meua salvació. Em va fer tan fort que ara és difícil que algú em pugui tombar”. Una experiència vital que marca la vida literària. “Puc dir que l’escriptura ho és tot per a mi. L’únic que justifica la meua vida és escriure. És l’únic que no em traïx, que sempre m’ha acompanyat i que no em juga cap mala passada. Què més vull?”, diu, entre resignat i irònic.

“Tinc un ego de baixa intensitat, i això també es paga”, puntualitza. “El meu problema és que no trobo la meua ubicació a la vida, ni a la literària, ni en general. Em trobo estrany a tot arreu. I jo no vull protagonisme, només que es

TANIA CASTRO

«Escrivint, sempre em sorprenç a mi mateix. L'important és aquest impuls»

consideri la meua obra pel que és”. De fet, Bach no s’ha sentit mai de gust posant-se l’etiqueta de poeta. “Mai em sentiràs dir que ho soc. Em considero una persona que intenta escriure poesia”. El matís és important, per a ell. Una màxima que vol destacar en temps en què hi ha una “superpoblació” de poetes. “Crec que arribarem a 1.500 persones que escriuen poesia i es consideren poetes en aquest país. No paren de sortir-ne! Tothom té dret a escriure el que vulgui, però no tinc tan clar que tothom tingui dret a publicar-ho i a mostrar-nos-ho”.

Una opinió allunyada de l’alegria que mostren sempre els informes de lectura oficials, on sempre es destaca que hi ha més gent que mai que escriu. “Però ningú diu que s’escriu pitjor que mai! —rebla—. Ara hi ha molts poetes, certament, però per desgràcia no hi ha un Foix, ni un Espriu, ni un Manent”. Per què? “Perquè el més difícil no és escriure bé, sinó fer bones imatges”. Anar a l’essència primera, a allò que et marca el futur, tal com sempre ha provat de fer. “Quan escrius, t’has de plantejar les obvietats: s’han de restar per sempre d’una obra si pretens que sigui creativa”, sosté. “La gent s’apunta a l’acadèmia i a les escoles d’escriptura perquè no té cap iniciativa creativa per a crear espais o poemes o obres diferents, sorprenents, enriquidores. Es pensen que l’acadèmia els salvarà. Però no hi ha res a fer sense talent. És el que salva qualsevol acte humà”.